

Konuk Kim? Konuk Eden Kim?: 19. Yüzyıl Osmanlı Topraklarında Arapçılık Fikrinin Gelişiminden Portreler ve Misafirperverlik İmgeleri

Okan GÜLBAK*

¹Öğr. Gör., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Orcid Numarası: 0000-0002-7220-5545

Geliş Tarihi: 14.01.2022

***Sorumlu Yazar e mail:** ogulbak@gmail.com

Kabul Tarihi: 18.03.2022

Atıf/Citation: Gülbak, O. (2022). “Konuk Kim? Konuk Eden Kim?: 19. Yüzyıl Osmanlı Topraklarında Arapçılık Fikrinin Gelişiminden Portreler ve Misafirperverlik İmgeleri”, *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2022, 5(1): 189-208.

Öz

Tarih ile felsefenin birlikte yorumlanması fikri hem misafirperverlik kavramının hem de Hegel’in tarih anlayışının özünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda 19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’nda Arapçılık fikrinin tarihsel ilerleme sürecini, hem zamansal olarak içinde bulunulan Batı nüfuzunun Hegelci tarih anlayışıyla Araplara sirayet ediş şeklini hem de Arapçılık fikrinin ve bu öz-bilincin oluşmasında bireysel çabalarıyla ön plana çıkan, tarih dramasında kendini var etmesini sergileyen portreleri misafirperverlik imgeleriyle birlikte incelemek ilgi çekici hale gelmektedir. Arapçılık fikrinin gelişimine konuk olan ve konuk eden perspektifinden bakmak hem klasik Arap tarihi anlatısından farklı bir siyasi tarih anlatısı sunacak; hem de Hegel’in yazımında varlığı pek olmayan Arap halklarının tarihi konusu ve misafirperverlik temasında farklı bir siyaset felsefesi denemesi olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Misafirperverlik, Tarih Felsefesi, İmgeler, Arapçılık, Hegel’in Tarih Anlayışı.

Who is the Guest? Who is the Host?: Portraits and Images of Hospitality from the Aspect of the Arabism Idea Development in the 19th Century Ottoman Lands

Abstract

The idea of interpreting history and philosophy together constitutes the essence of both the concept of hospitality and Hegel's understanding of history. In this regard, it becomes interesting to examine the historical progress of the idea of Arabism in the 19th century Ottoman Empire and the temporal spread of the Western influence on the Arabs with the Hegelian understanding of history and the portraits, standing out with the individual efforts in the formation of the idea of Arabism and this self-consciousness and showing its existence in the historical drama, together with the images of hospitality. Looking at the development of the idea of Arabism from the perspective of the guest and the host will both present a different political history narrative than the classical Arab history narrative, and be a different political philosophy experiment in the theme of hospitality and the historical subject of the Arabs, who do not exist much in Hegel's writing.

Keywords: Hospitality, Historical Philosophy, Arabism, Images, Hegel's Understanding of History.

1. Giriş

Gündelik hayatımızda konuğa nezaket gösterme ve hürmet etme anlamında sıklıkla kullandığımız misafirperverlik kavramı, Antik Yunan dönemine kadar tarihlendirilebilmektedir. Homeros'un deyişiyle "misafir perverlik Tanrısal bir buyruktur" ve bu haliyle toplumsal yaşama yön veren bir ideali yansıtmaktadır (Evciman, 2019). Misafirperverlik kavramının toplumsal yaşamı idealize etmekten, toplumsal gerçekliğe dönüşmesi hali; nezaket gösterme anlamının ardındaki konuk ve konuk eden arasındaki iktidar ilişkilerinin imgelerini de dönüştürmüştür. Kavram, akademik olarak bir tarafta sosyal bir kontrol aracı olarak kullanılmaktayken; diğer taraftan da sosyal ve ekonomik düzen sağlama aracı olarak kullanılmaktadır (Brotherton ve Wood, 2007). Sosyal bir kontrol

aracı olarak misafirperverlik teması, Georg Simmel tarafından, 19. yüzyılda endüstrileşen Batı toplumunda *yabancı* figürünün *aidiyet* perspektifiyle içinde bulunduğu topluma ait olma/olamama hissiyatı ve ona yakın ama uzak olma hissiyatı bağlamında değerlendirilirken (Brotherton ve Wood, 2007); sosyal ve ekonomik düzeni sağlama aracı olarak misafirperverlik teması, Marcell Mauss tarafından, *mütekabiliyet* esasına bağlı olarak *fayda maliyeti* esasınca, modernite öncesi halklardan günümüz modern toplumlarına birbirleri arasında koruma ve korunma karşılığında konuk eden ve konuk olan arasındaki ilişkiyi tematik düzeyde incelenmiştir. Bu bağlamda bu çalışma misafirperverlik kavramının her iki temasını, 19. yüzyıl Osmanlı topraklarında Arapçılık fikrinin gelişim sürecine göz atarak, dönemin öne çıkan portrelerinde sentezlemeye çalışacaktır. Çalışmaya örnek teşkil eden 19. yüzyıl Osmanlı topraklarındaki Arapçılık fikri Hegelci tarih anlayışı çerçevesinde değerlendirilecek, misafirperverlik kavramının sosyal bir kontrol mekanizma boyutu ve de sosyal ve ekonomik düzen sağlayıcı işlevi de öne çıkan portreler üzerinden bu bağlamda ele alınacaktır.

Hegel’de tarihsel ilerleme, en basit şekilde ifade edilecek olunursa, basamaklar şeklinde, meydana gelmektedir. Bu minvalde Hegel’in tarih anlayışında ilerleme, “tarihsel kişilikler aracılığıyla bulgularanan, halkların çalışmasıyla gerçekleştirilen ilkelerin –birbirlerinin eksikliklerini gidererek gerçekleştirilen basamaklarıdır”; ancak, basamaklarla ilerleme düşüncesi, tarihin lineer bir şekilde ilerlemesi anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla, basamaklar birbiriyle özdeş olmadığı gibi birbirlerinden kopuk da değildir; bir sonraki basamak bir öncesi basamağın eksik veya olumsuz yanlarından türemiştir (Bravo, 2004).

Söz gelimi *konuk olmaktan* bezgin, bunu sesli ve ısrarlı bir şekilde dile getiren ayrılıkçı Arap milliyetçiliği, kendinden bir önceki yüzyıldaki *konuk* olmaktan memnun olma temasının sorgulanmaya başladığı Arapçılık fikrinin olumlu veya olumsuz yanlarından türemiştir. 20. yüzyılda

ortaya çıkan Arap milliyetçiliğinin tarihsel seyri, Arap halklarının, konuk ve yabancı olmaktan çıkıp, kendilerinin oluşturduğu Arap devletlerinin kurulmasını meydana getirmiştir (Choueiri, 2017). Bu çalışmada, Hegel'in tarih anlayışından yola çıkarak 20. yüzyıldaki Arap Milliyetçiliğinin önceki, belki de en önemli, basamağı olan 19. yüzyılda Arapçılık fikrinin gelişim seyrinde ön plana çıkan tarihsel kişilikler üzerinden bulgularan Arapçılık fikrine ve bu fikrin konuk olmaktan memnun ve bezgin olma hissiyatlarına değinerek misafirperverlik kavramının nasıl zuhur ettiği incelenecektir.

2. Kavramsal Çerçeve

Misafirperverlik kavramının tarihsel ve felsefi kökenleri, sosyal bilimler alanındaki diğer kavramlarda olduğu gibi, Antik Yunan ve Roma Dönemine ardından da Aydınlanma Çağı düşünürlerine dayanmaktadır (Naas, 2005). Kavramın tarihsel seyri, misafirin karnını doyurup konaklamasını sağlayıp ağırlamaktan başlamış olup, kapısına gelen yabancıyı koşulsuz şartsız korumayı görev edinmeye kadar uzanmaktadır (Lynch, 2011). Misafirperverlik kavramı ile ilgili ampirik çalışmalar turizm sektöründe konaklama hizmetlerini üzerine yoğunlaşırken (Lashley, 2015); kalitatif çalışmalar ise misafirperverlik kavramının tarihi ve felsefi boyutlarını ele alarak kavramının çeşitli yönlerini olgusal açıklama ve niteliksel anlamlandırma amacıyla kullanmışlardır (Brotherton ve Wood, 2007). Dolayısıyla, buradan misafirperverlik kavramını açıklama ve ele alırken tarih ve felsefe boyutunu dikkate alarak inceleme yapılmasını gerekliliği göze çarpmaktadır. Benzer şekilde, Hegel'in tarih anlayışının kökeninde de tarih ile felsefenin birlikte yorumlanıp değerlendirilmesi yatmaktadır. Tarih bir şekilde akılcı bir minvalde, Batı dünyası referans alınarak gerçekleşen, ilerlemedir. 19. yüzyıl düşünce dünyasına hakim olan bu ilerleyiş fikri, Hegel'in de başını çektiği profesyonel bir disiplin olarak tarih biliminin erken evresi olan klasik historisizmin başat ögesidir (Iggers, 2016).

Misafirperverlik kavramını güncel olarak çalışmaya, kavramı teorize etmeye kalkıştığımız zaman ise öncelikle şu soruları sormamız gerekmektedir: Misafirperverlik ne demektir? Bu kavramdan hali hazırda ne anlıyoruz ve ne anlamalıyız? Misafirperverliği nasıl pratiğe dökümleriz? (Lynch, 2011). Bu sorulara yanıt ararken kavramın tarihsel arka planından ve oluşturduğu literatürden faydalanacak olursak şu noktaların saptanabileceği olağan gözükmektedir: Misafirlik kavramının doğası ikircikli bir yapıdadır. Kavram; yabancıyı tanıdığa, düşmanı dosta, dostu kardeşe, dışardakini içerideki olana çevirme potansiyeline sahipken birbirinden zıt görünen; düzen-düzensizlik, memnun olma-bezgin olma ve yönetici-tebaa gibi kullanımlarda vücut bulduğu ile karşılaşılacağı görülecektir (Lynch, 2011). Bu kavramsal çeşitlilik, misafirlik kavramının sosyal bilimlerde olgu ve olayları açıklama ve anlamlandırma açısından potansiyel gücüne işaret etmektedir. Brotherton ve Wood (2007) kavramın sosyal bilimlerde iki farklı şekilde kategorize edilmesinin, hem bu kavramı, üzerinde çalışan araştırmacılara kolaylık sağlaması için; hem de kavramla ilgilenen okuyucuya faydası için, daha anlamlı olacağına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda ilk olarak, kavramın bir sosyal kontrol mekanizması olarak ele alınmasını önerilmektedir. Sosyal kontrol mekanizması olarak misafirperverlik, ben ve öteki ayrımı yaratarak benden olmayanı niteleme ve benden olmayanın yönetimini kolaylaştırmak, benim kurduğum ve kurmaya çalıştığım düzene karşı oluşturabilecek potansiyel tehlikeyle başa çıkma fonksiyonunu yürütmektedir. İkinci olarak misafirperverlik, sosyal ve ekonomik düzeni sağlama aracı olarak mütakabiliyet esasınca fayda maliyeti dikkate alınarak rasyonel bir şekilde değerlendirme sonucu karar alma fonksiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu yaklaşım, misafirperverlik ilişkisini sadece iktisadi bir düzende kar-zarar hesabına indirmediği için, norm ve ritüel gibi somut olmayan ancak konuk eden ve konuk alan arasında kayda değer önemi olan ilişkiyi dikkate almamakla eleştirilmektedir (Brotherton ve Wood, 2007).

Kavrama yapılan bu katkılar Hegel'in tarihsel anlayışı çerçevesinde değerlendirilirse daha da zenginleşebilecek, eleştirilerin dile getirdiği eksiklikler azalacaktır. Hegel'e göre tarihsel süreci basamaklar şeklinde düşünmek, tarihin en başında var olan temel prensibin, kendini her bir eksiğini gidererek, adım adım gerçekleştirdiğini ve nihayetinde kendisinin bilincini tamamladığını göstermektedir. Basamaklar, bir bütün olarak tasarlanıp ele alındığında tin olarak bütünselleşen bir mefhum karşımıza çıkmaktadır:

Halklara egemen olan, onların düşünme ve eyleme biçimlerini belirleyen, onların çalışması aracılığıyla kendini gerçekleştirip, gerçekleştirdikleri sayesinde kendinin bilincine varan, her basamakta kendindeki eksiklikleri gideren bir varlığın belli belirsiz silüetini yakalamak zor olmayacaktır. Hegel bu ilkeye 'tin' adını verir (Bravo, 2004: 164).

Tin konusunu misafirperverlik kavramı ile ele almak, kavramın tarihsel ilerlemesini somutlaştırmasını sağlayacaktır. Bu yüzden, Hegel'in tarih anlayışını kavramak için tin kavramını da detaylıca irdelemek gerekmektedir. Hegel'e göre tin şu şekilde açıklanmaktadır:

Tarihteki olayları 'gütmüş olan ve güdendir' ve tin böyle büyük bir güç olduğu için 'tarih' adını verdiğimiz o kocaman, sınırsız alandaki 'her şey tinin meydana getirdiği nesne, eylem, yapıt olarak kavranır' (Bravo, 2004: 154).

Bu minvalde tin, tarihi de kapsayan büyük bir küme olarak karşımıza çıkmaktadır. Misafirperverlik kavramı da tıpkı tin kavramı gibi belli tarihselliğe değil hem tarihi kapsayan hem de tarihi tarih yapan, onu güden bir minvalde değerlendirilebilmektedir. Tin'in kavranmasını kolaylaştırmak üç temel niteliğe indirgeyecek olsak bunlar şu şekilde olacaktır. İlk olarak Hegel'e göre tin, "tarihin başlangıcından henüz kendi bilincine ermiş bir varlık değildir, bilgisine kendini dünyada gerçekleştirdikçe sahip olur". Tinin ikinci bir özelliği ise zaman içinde değişen bir varlık olmasıdır. Yani, tarihin dönemlerini birbirlerinden

farklı kılan ölçüt, tindeki değişimlerdir. Üçüncü ve son olarak tin sözcüyle ilişkilendiren nitelendirmeleri; dünya tini, halk tini ve öznel tin fikirlerini inceleme gerekliliğidir (Bravo, 2004).

Hegel, tarih anlayışında en az dikkati öznel/bireysel tin fikrine vermektedir; çünkü, öznel/bireysel tin fikri tikelliklerle doludur ve ussal bir etkinlik olan felsefenin konusu olamayacak kadar rastlantısal ve dağınık olabilir (Pinkard, 2017). Bununla beraber Hegel, halk tini fikrine önem vermektedir. Halk tini, halka özünü ve karakterini veren düşünsel bir ilkedir; diğer bir deyişle, halk tini bir ‘gizilgüçtür’ ve bu güç kendi içinden çıkıp varlığa geçmeyi, kendini gerçekleştirmeyi beklemektedir; başka bir ifadeyle halk tini, Hegel’e göre “belirli bir halkın ‘kültür’üdür ve bu kültür sayesinde bireyler kendi öznel isteklerini dizginlemeyi öğrenmekte ve eylemlerini genele göre belirler hale gelmektedirler.” (Bravo, 2004). Ancak, öznel tin ve halk tini arasında altı çizilmesi gereken bir ilişki mevcuttur. Bravo’ya göre, Hegel bir taraftan kendi ifadesiyle “her birey kendi halkının çocuğudur”, dolayısıyla bireye düşen halkın tinine katılmaktır mesajını vermektedir. Diğer taraftan Avineri ise, Hegel’in, “tarihin akışında büyük insanların önemli rolü bulunmaktadır” görüşüyle öznel tin fikrinin önemine işaret etmektedir (Avineri, 2013). Bu ikircikli gibi görünen görüş esasında öznel tin fikrinin halk tininin içinde eriyip giderken; halk tinini dönüştürüp evrilmesine yol açması anlamını taşımaktadır.

Tin kavramından sonra özgürlük ve ilerleme kavramları Hegel’in tarih anlayışının özünde yatmaktadır. Özgürlük kavramı Hegel’e göre tarihin anahtarıdır. Kendi ifadesiyle “Dünya tarihi, ruh tarafından özgürlük bilincinin ve bu özgürlüğün nihai tahakkukunun inkişaf ettirilmesini ortaya koyar” (Walsh, 2006). Başka bir ifadeyle, Hegel’in özgürlük kavramı, tarihsel olayların soyut değerlendirmeler ile incelemesinden geçmektedir. Bütünüyle ele alındığında tarihte yer alan soyut değişimin, daha iyiye daha güzele ve daha eksiksiz bir minvalde ilerlemeyi kapsadığı anlaşılmaktadır (Hegel, 2010).

Son olarak, Hegel'in tarih anlayışı içerisinde coğrafi sınırların önemli bir yeri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Yüksek bölgeler, vadi ovalar, kıyı bölgeler gibi strüktürel coğrafi öğelerin dünya tarihi içinde farklı farklı önemleri bulunurken, Hegel suyun tarihin içinde birleştirici etkisi olduğuna dikkat çekmektedir. Söz gelimi, nehirlerin ve denizlerin farklı kültürleri bir araya bağlamada 'gerekli' ve 'zorunlu' rolleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Hegel, Fransa'nın 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu topraklarında Mısır ve Suriye'ye sirayet etmesini 'talihli' bulmaktadır (Hegel, 2010). Doğu Akdeniz' in kıyı liman kentleri Hegelci deyişle bu talihli gelişmenin olanaklı kılındığı ilk yerlerdir; muhtemeldir ki, farklı kültürlerle etkileşim basamaklar ahalinde ilerleyip, yüzyıl başında kıyılarda başlayan etkileşim, yüzyıl sonuna doğru basamaklar halinde ilerleyerek tüm Arap topraklarında etkili olmuştur. Bu minvalde, Osmanlı topraklarının Avrupa kültürü ile buluşmasını, dünya tininin halk tiniyle buluşması olarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu buluşma, sosyal ve ekonomik düzenin sağlayan temel araçların ve İmparatorluk bünyesindeki Arap halkların sosyal kontrolünü zorlaştıracak geliştirmeler dizisini başlatacaktır.

3. Konuk Olmanın Farkındalığı: Arapçılık Fikrinin Oluşmasındaki Zamansal Gerekliklik ve Vasıtalar

Dünya tarihinin seyrine göz atıldığında, 19. yüzyıl Avrupa kültürünün dünyaya hâkim olduğu bir çağ olduğu karşımıza çıkmaktadır (Hourani, 2016). Avrupa İmparatorluklarının Osmanlı İmparatorluğu ile, dolaylı olarak da Avrupa Halklarının Osmanlı Halkları ile öncesinde savaşlar ardından ticaret vasıtasıyla artan bir etkileşim sürecine girmesi dünya tininde var olan teknolojik ilerleme, iktisadi gelişim ve özgürlük gibi idelerin, yani Batı bilimi ve düşüncesinin, halk tiniyle yani Arap kültürüyle buluşmasına olanak sağlamıştır (Choueiri, 2017). Bu olanaklar, daha önce öz-bilincinin farkındalığına ulaşmayan kendilerini bulmasına, İmparatorluk yönetiminde konuk

olma düşüncesinin başlamasına yol açarken; diğer taraftan da sosyal ve ekonomik düzenin beraberinde getirdiği müteakibliyet esasınca bu konuk olma düşüncesinden pek fazla şikayetçi olmadıkları bir dönemden, şikayetçi oldukları bir döneme girildiğini kavramamıza imkân tanımıştır.

Din esaslı bir millet sistemine dayanan Osmanlı İmparatorluğu, birçok farklı halktan oluşmakta ve 19. yüzyıla dek işlevsel bir iktidar pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, 19. yüzyıl başları itibariyle genelde İmparatorluk halklarının, özelde ise Arapların, Batı kültürüyle artan temasları, bu farkları imparatorluk yönetiminin aleyhine; Arap halklarının ise lehine işletmiştir. Arap halkları, hem kendi varoluşlarına içkin amaçları özgürleşip kendi devletlerini kurma ve koruma fikrini; hem de edebi ve kültürel uyanışlarını başlatarak kendi tarihlerini oluşturma sürecine girmişlerdir (Hourani, 2016). Bu minvalde, Batı bilim ve düşüncesini kolektif bir tin olarak dünya tininde nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Aynı zamanda, bu dünya dininin halk tininde kültürel ve edebi bir uyanış olarak zuhur etmesi, bu çalışma boyunca işlenecek temel argüman olacaktır. Hegel'in aşağıda belirtilen sözleri bu argümanı destekler niteliktedir:

Tikel bir halkın kendinin bilinci, kolektif bir tinin kendi varoluşunda kendi çağındaki gelişimi için araçtır. Bu, içinde o tinin geçici olarak kendi iradesini emrine verdiği nesnel edimselliktir. Bu mutlak iradeye karşı, diğer tikel halk tinlerinin iradesi hiçbir hakka sahip değildir. O halk dünyaya hükmeder; ancak, yine de evrensel irade geçici olarak onun varlığı üzerinden özel bir aşamayı geçer gibi ileriye doğru atım atar ve sonrasında onu kendine bırakır (Hegel, 2013: 91-92).

Daha önce belirtildiği üzere, Hegel'e göre tarihe konu olabilecek en küçük birim halk tinidir (Bravo, 2004). Halklar, devletleri olmaksızın belirli yönlerde doğru evrilip kayda değer bir miktarda kültür kazanmış olup; bunun da ötesinde, halkların tarihi, çoğu zaman, devletlerin kuruluşundan eski olup birçok değişim yaşamış olabilirler. Hegel'

in tarih felsefesini işlediği çalışmasında bölümlendirip: Persler, Mısırlılar, Asurlular, Babiller ve Suriyeliler olarak kesitlere ayırdığı Doğu dünyasının halklarının tarihleri de 20. yüzyıla dayanan devlet kuruluşlarından çok eskiye dayanmaktadır (Hegel, 2010). Bu sebepten ötürü, Arapların belirli bir yöne doğru evrilip kayda değer bir kültür kazanmış oldukları 19. yüzyılda halk tininin oluşması sürecine göz atılması önem kazanmaktadır. Hegel kültür ve halk tını oluşması arasındaki şu şekilde ifade etmektedir:

Bir halkın varoluşunda esas amaç, bir devlet olmak ve bu şekilde kendini korumaktır. Hiçbir devlet yapısına sahip olmayan bir halk (böyle bir ulus), tastamam ifade edecek olursak, herhangi bir tarihe sahip değildir. (Hegel, 2013: 89).

Büyük İskender'in Firavunu yenişinden Dünya Savaşları'nın meydana geldiği 20. yüzyıla dek Araplar kendi devletlerine ve dolayısıyla kendi tarihlerine sahip olmayan halklar olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Napolyon'un 1798 tarihinde Mısır'ı fethiyle başlayan Doğu ile Batı kültürleri arasındaki sıkı temaslar, Arapların kendi halklarının kaderinin Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderinden farklı olması gerektiği ile ilgili bir farkındalığa ulaşmışıyla neticelenmiştir (Hatteway, 2018). Birçok Arap aydınına göre Osmanlı, Avrupa ile kıyaslandığında geri kalmıştır ve bu geri kalmışlık konusundaki farkındalık, geri kalmışlığın sebebi, kökeni ile ilgili bir uyanış fikrinin doğmasına sebep olmuştur. Birçokları tarafından değişimin gerekliliği fikri üzerinde durulmuş ve Araplar halkları arasında Arap bilinci oluşturma amacıyla kültürel ve edebi uyanış temelinde Arapçılık fikri ortaya atılmıştır (Baktıaya, 2017).

Arapçılık fikri, Arapların Osmanlı İmparatorluğu'nun konuğu olma konusunda bir tohumun toprağa atılmasına benzetilebilir (Masters, 2013). Napolyon'un Mısır ve Suriye topraklarına nüfuz ederken beraberinde getirdiği bilginlerin, matbaacılık ve çeviri faaliyetleri

imparatorluğun Arap topraklarına onulmaz etkilerde bulunmuştur. Evveliyatında, ulemanın tekelinde olan yazı ve edebiyat işleri, zaten zayıflamakta olan İmparatorluk iktidarının bölgeye nüfuz etme potansiyelini de azaltmış; hem de Arapların Osmanlıya aidiyet konusundaki sorgulamaları hızlandırarak sosyal kontrolü zora sokmuştur. Bu sebepten ötürü, matbaa imparatorluk dünyasının “tedbirli kültür dünyasından kopuşunu” simgelemektedir (Cleveland, 2008). Matbaa, gazetecilik faaliyetlerini hızlandırıp gazete her haneye girmiş, böylece Batının fikirleri ile Arap halklarının etkileşimi hız kazanmaya başlamıştır. Diğer taraftan, Napolyon istediği eserleri Arapçaya çevrilmesini istemesi üzerine çeşitli zorluklarla karşılaşmış, bu da Arapların kültürel ve edebi olarak uyanışını başlatmasına ve Arap kültürel reformunun gerçekleşmesine vesile olmuştur. Çeviri dilden dile değil, aynı zamanda kültürden kültüre de gerçekleştiğinden, iki kültürün birbirinden farklılığını belirginleştiren öğeler göze çarpmaya başlamıştır. Öyle ki, daha önce İtalyan şehir devletleri ile de temasları olmasına rağmen; Araplar, cumhuriyet kavramıyla ilk olarak Napolyon’un temasıyla tanışmışlardır (Baktıaya, 2017).

Dünya tininin halk tiniyle buluşması, batının teknolojik gücünün ve üstünlüğünün imparatorluk topraklarındaki hissedilişi Napolyon Fransa’sının Mısır’ı işgali ile olmuş olduğu daha önce de belirtilmiştir. Batının gücünden belki de ilk olarak ve en fazla etkilenen kişi, işgalle mücadele edilmek üzere İmparatorluk tarafından gönderilen Kavalalı Mehmet Ali Paşa’dır. Söz gelimi Mehmet Ali Paşa, Fransız işgaline son verip Osmanlı topraklarında kendi özerk iktidarını kurmuştur. Güçler dengesini kendi lehine işletmiştir. Fransızların geri çekilip İngilizlerin onların yerini alamamasından kaynaklı iktidar boşluğunu, kendi iktidarını kurarak doldurmuştur (Choueiri, 2017). Bu iktidarı sağlamlaştırmak için çok sayıda Batılı uzmana yönetiminde istihdam sağlamış olup, batının bilim ve fikirlerinden faydalanmak için birçok Arap öğrenciyi Avrupa’ya göndermiş; ayrıca, Avrupa’dan dönenlerin

başlıca faaliyetleri Batılı fikirlerin çevirisini yapmak olmuş ve bu çeviri faaliyetleri 19. yüzyılın ilk yarısında okul açma furyasıyla devam edip; mühendislik, madencilik, eczacılık, tıp ve tercüme okulları açılması ile devam etmiştir (Baktıaya, 2017).

Dünya tinindeki sosyal ve ekonomik gelişmelerin Arapların halk tininde buluşması içerisinde bir doğa zorunluluğu barındırması olarak yorumlanabilmekte iken; Arapların kendi farkındalıklarını sağlamaları ve kendi öz-bilinçlerine varmaları, yani konuk olmaktan bezmeye ve şikayetçi olmaya başlamaları, Hegel'in tarih anlayışına göre tarihin kaçınılmaz bir yansıması olarak değerlendirilebilmektedir. Hegel, Tinin kendi kendine gelişini ve kendi hakikatini gerçekleştirmeyi sürdürdüğü bu özgürleşme ile bu tip yapıp etme etkinliği, en yüce ve mutlak hak olarak tanımlamaktadır (Hegel, 2013). Bu bağlamda, dünya tinindeki Batı fikirleri, Halk tini olan Araplara kültürel ve edebi gelişim vasıtasıyla sirayet etmiştir. Bu durumu, Hegel'in belirttiği gibi “yüce ve mutlak bir hak” olarak öne sürmek yanlış olmayacaktır. Arapların öz-bilincini oluşturmada kültürel araçların etkilerini daha derinden anlayabilmek adına, öznel tin olarak nitelendirilen bireylerin çabalarıyla çeşitli yapıp etme faaliyetlerini ele almak, aidiyet tanımlarının şiddetli bir sorgulanmasına ve konuk olmanın sesli bir şekilde dile getirilmesini anlamak açısından, büyük önem arz etmektedir.

4. Konuk Olan ve Konuk Edenin Niteliğini Belirleme: Arapçılık Fikrini Oluşturmada Öne Çıkan Portreler ve İmgeler

Tarih insanını, kendini var etmesini sağlayan bir dramadır ve bu dramada Hegel ‘büyük insanlar’ın yapıp ettiklerine merkezi bir rol yükler; ne var ki onlar, tam olarak nadiren bildikleri amaçlara doğru harekete geçiren, bizzat kendilerinin farkında olmadığı daha yüksek bir amacın salt failleri olarak görünürler (Avineri, 2013: 513).

Bu bölümde, çağının gerekliliklerini nadir olarak bilir görünen, ancak Arapçılık fikrinin gelişimi dikkate alındığında büyük insan portresi

çizip, misafirperverlik kavramından konuk olan konuk eden imgeleri belirtip Arapçılığın salt failleri olan: Butros el Bustani, Necip Azuri, Rifa'a Rafi' el-Tahtavi, Muhammed Abduh ve Cemaleddin Afgani'nin bireysel çabalarına değinilecektir.

İlk olarak Butros el Bustani'yi (1819-1883) incelemek çağın özünü anlamaya yardımcı olacaktır. Arap kültürünün geriliğini ve Batı kültürünün ebediliğini savunanlara karşı; modern çağdaki ilk Arapçılık fikrinin geliştiricilerinden olan Bustani, Hristiyan bir Arap'tır. Bilindiği kadarıyla Bustani, 'Arap Kanı'ndan gururla bahseden ilk yazardır (Hanssen ve Safieddine, 2019). Arapçılığı vatan sevgisi kavramına sarılarak yorumlamış, Arapların Osmanlının zorunlu konukları değil, Osmanlı kimliğinden ayrı kılınamayacak parçaları olduğu fikrine kafa yormuş ve bunu yaymaya çalışmıştır (Baktıaya, 2017). Bustani aynı zamanda, Osmanlılık kavramının geliştirilmesi üzerinde de zihin faaliyeti yürüttüğünden, Araplar arasından olduğu kadar, Tanzimat yöneticileri tarafından da hoşgörü ve saygıyla karşılanmıştır. Esasında, bu hoşgörü bile yönetilen-tebaa arasındaki ilişkiye, Arapların Osmanlı tarafından konuk edildiği imgesini taşımaktadır.

Bustani'ye göre Arap halklarının temel sorunu, sosyal ve ekonomik düzenin değişmesinden Arapların rahatsız olup aidiyetlerini sorgulaması değil; toplumun farklı kesimleri arasındaki uyumsuzluktur. Bu sebeple, Bustani eğitim vasıtasını, "toplumun farklı kesimleri arasındaki uyumu güçlendirmek, taassubu ve anlaşmazlığı savurmak" (Baktıaya, 2017) vurgusuyla çalışmalar yaparak çağının büyük adamı sıfatıyla, Arapçılığın imparatorluğun sosyal kontrolünü sağlama biçimi olarak yorumlamış, bu hususta muazzam çabalar harcamıştır (Carr, 2018).

Bustani tarihsel akış içerisinde eriyip giderken, ardından bir diğer 'büyük insan' portresi olarak Necip Azuri'ye ve onun Arapçılık düşüncesinin gelişiminde ne gibi roller oynadığına, Arapçılığın evirilen zamanın ve mekânın ihtiyaçlarına nasıl şekillendiğini görmek

açısından önem taşımaktadır. Bustani gibi bir Hristiyan-Arap olan Azuri, 1868 gibi bir tarihte Arapların Osmanlı'dan ayrılıp ulusal uyanışlarını gerçekleştirmesi gerektiğini savunmuş, Arapların ne zamanki Arap olmayanların –Türklerin- boyunduruğuna girdiği “işte o zaman bozulmaya başladığını” iddia etmiştir; bu minvalde Arapların Osmanlı iktidarınca sosyal kontrolünün Araplara Osmanlıya aidiyet duygularını başarılı bir şekilde işlediğini, ancak kontrolün Arapların kendi kaderleri aleyhinde işlettiği imasında bulunmuştur (Baktıaya, 2017). Bu gibi iddialar önemsiz olaylar gibi görülse de çağa ait dramatik bir dönüşüme işaret etmesi bakımından dikkate değerdir. Hegel bu konunun altını şu şekilde çizmektedir, “Evet öyledir, hatta ufak tefek bir olay, bir söz gibi bu münferitlikler, öznel bir tikelliğe değil, çarpıcı bir portre ve özlülük içinde bir çağa, bir ulusa ve bir uygarlığa işaret ederler...” (Hegel, 2013:). Azuri’ de Arapçılık fikrini ayrılıkçı bir bağlamda ilk kullanan olarak bir sonraki yüzyılda meydana gelecek Arap ulus devletlerin fikirsel harcını oluşturmuştur.

Çeviri faaliyetlerinin Arapçılığın gelişiminde ve Arapların aidiyetlerini sorgulamada, etkili olduğunun daha evvel de üzerinde durulmuştur. Batı’da var olan kavramların Arapça’ya entegrasyonu ve Arap dilinde reform yapılma zorunluğunu getirmiş ve dolaylı olarak Arap dilinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Dilde reform çalışmasını ilk portresi, Mehmet Ali Paşa tarafından Paris’e gönderilen Rifa’a Rafi’ et-Tahtavi (1801-1873) isminde bir imamdır (Livingston, 1996). Tahtavi, çeviri çalışmalarında bazı kavramları icat etmiştir; örneğin, İtalyanca kökenli *quarantina* kelimesini Arapçaya el-karantina olarak kazandırmıştır (Baktıaya, 2017). Bazı kavramları ise eski sözcüklere yeni anlamlar kazandırarak türetmiştir. Örneğin, Arapça’da bulunan alim kavramını Fransızca’da bulunan bilgin kavramıyla yeniden anlam kazandırarak türetmiş; kendi deyişiyle, “Parislilere göre bilgin, akli ilimleri bilen kişidir... Fransızların filan kişi bilgin demeleri o kişinin dini ilimleri bildiği anlamını taşımaz. Bu sözle, akli ilimleri ve sanatları bildiği anlaşılır” (Tahtavi, 1992).

Tahtavi'nin sözcükler üreterek ve türeterek yaptığı çalışmaları bazıları tarafından öyle önemli olarak değerlendirilmiştir ki, Kur'an'ın kodifikasyonu ve Abbasiler dönemindeki Çeviri Çağı'ndan sonra Arapça'nın tarihsel seyrinde üçüncü önemli gelişme olarak görülmüştür (Baktıaya, 2017). Bunun yanı sıra, Tahtavi'yi diğerlerinden ayrı kılan konu, modernleşme ile ilgili olarak her söylediği sözü bir ayet ya da hadis ile desteklemesidir. Onun bu çabası, hem Halk tini olan Arapçılığa yani Osmanlı aidiyetine olan sorgulamaya; hem de Dünya tini olan modernleşmeyi yani Batının sosyal ve ekonomik gelişim ve üstünlüğünü kabul edip, her ikisini birbirine hemhal etmesi bakımından değerlendirilebileceğinden, büyük önem taşımaktadır.

Tahtavi, Paris'te kaldığı süre boyunca İslam ülkelerinin batının ilim ve sanatlarında uzak kaldığına üzüldüğünü belirtmiş ve bunu aşmak için elinden geleni yapmış olmanın yanı sıra Paris'te kaldığı süre boyunca not ettiği gözlemleri yazdığı kitabını "Bu kitap Müslümanları uyandıra!" sözleriyle tamamlamaktadır (Tahtavi, 1992). Bu noktadan hareketle denilebilir ki, Tahtavi'nin yaptığı tüm çalışmalar, Arapçılık konusunun İslami bir tona bürünmesine yol açmış, Arap aidiyetini ve Arapçılık farkındalığını İslam temasıyla bir tutan bir süreci başlatmıştır.

Tahtavi'nin başlattığı edebi uyanışın tonu Batıyı ve batı kültürünün üstünlüğünü bir tehdit olarak görmemekten geçmektedir. O, Müslümanları uyandırmaya çalışırken Batı tipi reformların yapılmasının gerekliliğini belirtmiş ve bunu söylerken, belki de Arap halkları tarafından düşüncelerinin kucaklanması istenciyle, her reform gereksinimini bir ayet ya da hadisle desteklemiştir (Brugman, 1984). Kendisinden sonra bu uyanış bir ıslah tartışması minvaline yönelmeye başlamıştır. Tahtavi'nin ilerleme ile ilgili düşüncelerinin aksine, ıslah düşüncesinin zemininde reform ve yenileşmenin yeri bulunmamaktadır. İslah düşüncesinde zaten geçmişten beri var olan bir ideali gerçekleştirme, onu yeniden düzenleme vardır; dolayısıyla, ilerleme fikrini tarih anlayışını lineer bir ileriye doğru gidiş olarak değil

geçmişten altın dönem parçalarını ele alış şeklinde olması gerektiği fikri ile Cemalettin Afgani'nin öğrencisi olan ve modernleşmeci ıslahatçı olarak nitelendirilen Muhammed Abduh tarafından dile getirilmiştir (Goldziher, 1997).

İslah fikri, Müslümanlar arasında analiz etme/içtihat olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İlki, peygamber zamanındaki o altın çağa geri dönmek iken; ikincisi ise, içtihadı günümüz koşullarına uyum sağlamadaki çaba olarak özetlenmektedir. Bu fikirler ile Batılı düşünceleri taklit edilmek yerine, İslam'ın kendisinden olan değerli fikirler meydana çıkarılmalı düşüncesini taşımakta; ne zamanki Arap Halkları Osmanlı İmparatorluğu tarafından yönetilmeye başlandı işte o zaman Müslümanlar bilimde, teknolojiye ve fikriyatda geri kalmaya başladı imasını taşımaktadır (Crecelius, 1991). Bu düşünce kendini, İmparatorluğun iktidarın kıyılara göre daha az hissedildiği, aidiyet hissinin daha zayıf olduğu, iç kesimlerdeki Arap halkları arasında Vahhabilik düşüncesinde vücut bulmuştur. Arap halklarının kendilerine özgü olan İslam'ın temel nitelikleri ile Batı'da gerçekleşip denenmiş şeylerin uzlaşma yoluyla harmanlanması gerektiğini dile getiren Abduh'un şu ifadesi hem bir birey olarak kendini tarih akışı içerisinde gerçekleştirmenin, hem de dünya tını ile halk tını arasında geçişi sağlaması açısından önemlidir, "Frenklerin önceden deneyip kabul ettikleri şeyler ile gerçek İslam arasında uzlaşmaya hazırım. Lakin tek şartım, Kur'an ve sahih sünneti referans almaktır" (Goldziher, 1997). Abduh'a göre İslam'ın dünya tarihi akışı içerisinde geri kalmasının temel sebebi dönemi filozoflarından Ernest Renan'ın suçladığı şekliyle, İslam'ın fanatik olması, bilimden nefret etmesi ve İslam'ın sivil toplum düşmanlığı üretmesi değildir; temel sebep, Müslümanlar arasındaki atalet duygusudur ve bu duygu Müslümanların üzerinden atılmalı temennisinde bulunmuştur.

Abduh'tan sonra İslah fikri, Cemaleddin Afgani'nin (1839-1897) bireysel çabalarıyla sesli bir şekilde dile getirilmiştir. Abduh'un Arap

öz-bilincine katkısı teolojik altyapısından kaynaklanmakta iken, Afgani'nin katkısı ise onun bir düşün insanı olmasındansa eylem insanı olmasından kaynaklandığı dile getirilmektedir. Afgani, Müslümanların gerçek ilkelerini artık bilmediklerini ve Batı karşısındaki geri kalmışlığı Batının iktisadi, ilmi ve askeri üstünlüğünden değil Arapların ve İslam'ın çöküş sürecinden olmasında kaynaklandığını diyor diyor gezerek ve gazete yazıları yazarak dile getirmiştir. Öyle ki, birçokları tarafından, Afgani'nin "19. yüzyılın son çeyreğinde İslam dünyasının tamamını etkileyen kişi" olduğu iddia edilmektedir (Cleveland, 2008). Afgani'nin düşüncelerini sesli bir şekilde dile getirdiği zaman dilimi İmparatorluğun gücünü görünür bir şekilde kaybetmeye başladığı 1877-78 Kırım Savaşı ve sonrasına denk düşmektedir. Bu durum göze alındığında Arap halkları arasında Arap topraklarının Batılı güçler tarafından işgal edilip parçalara ayrılacağı korkusunun paylaşıldığını ve İmparatorluk kudretinin Arapları korumaya muktedir olmayacağı hissiyatının da paylaşıldığını belirtmek gerekmektedir. Bu mekân ve zaman bağlamı dikkati alındığında, Afgani'nin anti-kolonyal ve Batı karşıtı bir söylemi benimsemesi anlaşılır gözükmektedir. Batı karşıtlığında Afgani özellikle İngiltere'yi hedef almaktadır, çünkü İngiliz sömürgeciliğinin kilit noktası ve Arap halklarının da anahtarı olan Mısır, onun için stratejik önemdedir; çünkü Mısır, Suriye'nin aksine sömürgecilerin dini olan Hristiyan değil Müslüman Arapların çoğunlukta olduğu bir coğrafyadır. Bu sebepten ötürü, Afgani İslam dininin hem Batı ile mücadelede hem de tarihsel ilerlemenin, bir aracı olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir. Afgani'ye göre, "toplumlar en üst uygarlık seviyesine ulaşmak konusunda bir yarış halindedir" (Baktıaya, 2017) ve İslam dininin ıslahı için gerekli olan, 'birlik' ve 'eylem' fikirleri geçmişte olduğu gibi yeniden sağlanıp ümmet birleşirse, Arap halkları Batının karşısında olarak ve hatta onu aşarak ilerleme ve kalkınma sağlayabilecektir (Cleveland, 2008).

5. Sonuç

Görüleceği üzere Arapçılık, bir taraftan Hristiyan Araplar arasında başlayıp Osmanlıya aidiyeti, İmparatorluk tarafından korunmayı ve onun bir parçası olmayı kabul etme fikrinden, Müslüman Araplar tarafından, konuk edenin niteliğini sorgulayan ve konuk olanın artık buna mutabık kalmaması düşüncesine doğru devam etmiştir. Diğer taraftan misafirperverlik bağlamında Arapçılık, kapsayıcılık çabasından ayrılıkçı düşüncelerin içinde yer tutmaya başladığı bir Arapçılık düşüncesine ve İmparatorluğun Arap konuklarını sosyal kontrolüne karşı gelmesi fikrine doğru ilerlemiştir. Kuşkusuz ki bu Arapların öz-bilincinin bireysel çabalar ile kapsayıcılıktan-ayrılıkçılığa uzanan seyri, içinde bulunduğu zaman-mekân tasavvurunu dikkate olarak meydana gelmiştir. Başka bir ifadeyle dile getirilecek olursa, bu büyük insanların hareket ve davranışları, onların içinde buldukları zaman ve mekânın ihtiyaçları arasında bir ilişki sonucu ortaya çıkmıştır (Berktaş, 2016).

Hegel'in tarih anlayışında 'büyük insan' olarak nitelendirilen bireyler, kendi kişisel isteklerini yerine getirirken; onları kendi amaçları uğruna hizmet ettiren bir tarih akışı vardır ve bu tarih akışı da özgürlüğe doğru ilerlemektedir (Carr, 2018). Bu çalışmada da 19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda Arapçılık fikrinin tarihsel gelişimini, Hegel'in tarih anlayışından yola çıkarak, dönemin öne çıkan portrelerinin misafirperverlik imgelerine değinilerek bu perspektifte incelenmiş, Arapçılık fikrinin tarihsel gelişimi misafirperverlik kavramı etrafındaki temalarda nasıl zuhur bulduğu ele alınmıştır.

Kaynakça

- Avineri, S. (2013). Tarih: Özgürlük Bilincine Doğru İlerleme. G. Ateşoğlu (Ed.), *Alman İdealizmi II* içinde, Ankara, Doğu-Batı.
- Baktıaya, A. (2017). *Osmanlı Suriyesi'nde Arapçılığın Doğuşu: Sosyo-Ekonomik Değişim ve Siyasi Düşünce*. İstanbul, İletişim.

- Berktaş, F. (2016). Tarihte Bireyin Rolü. F. Berktaş (Ed.), *Politikanın Çağrısı* içinde, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Bravo, H. (2004). Hegel'in Tarih Tasarımında Özgürlük ve İlerleme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1), 153-164.
- Brotherton, B., & Wood, R. C. (2007). The Nature and Meanings of 'Hospitality'. B. Brotherton, & R. C. Wood (Eds.), *The Sage Handbook of Hospitality Management* içinde, London, SAGE.
- Brugman, J. (1984). *An Introduction to the History of Modern Arabic Literature in Egypt*. Leiden: E. J. Brill.
- Carr, E. H. (2018). *Tarih Nedir?*. İstanbul, İletişim.
- Choueiri, Y. M. (Dü.). (2017). *Ortadoğu Tarihi - Dini, Siyasi, Kültürel ve Ekonomik Perspektiften*. İstanbul, İnkılap.
- Cleveland, W. L. (2008). *Modern Ortadoğu Tarihi*. M. Harmancı (Çev.), İstanbul, Agora.
- Crecelius, D. (1991). Mısır Ulemasının Modernleşmeye Karşı İdeolojik Olmayan Cevapları. E. Bagader (Ed.), O. Bayraktar (Çev.), *Modern Çağda Ulema* içinde, İstanbul, İz Yayınları.
- Evciman, S. (2019). Antik Yunanistan'da Misafirperverlik Anlayışının Dönüşümü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 100-120.
- Goldziher, I. (1997). *İslam Tefsir Ekolleri*. M. İslamoğlu (Çev.), İstanbul, Denge Yayınları.
- Hattaway, J. (2018). *Osmanlı Hakimiyetinde Arap Toprakları, 1516-1800*. İstanbul, Türkiye İş Bankası.
- Hanssen, J. ve Safieddine, H. (2019). Butrus al-Bustani: From Protestant Convert to Ottoman Patriot and Arab Reformer. J. Hanssen, J., H. Safieddine & U. Makdisi, (Eds.), *The Clarion of Syria: A Patriot's Call against the Civil War of 1860* içinde, California, University of California Press.
- Hegel, G. W. (1952). *Hegel's Philosophy of Right*. T. M. Knox (Çev.), Oxford, Clarendon.
- Hegel, G. W. (2010). *Tarih Felsefesi*. A. Yardımlı (Çev.), İstanbul, İdea.
- Hegel, G. W. (2013). Hukuk Felsefesinin Anahatları. G. Ateşoğlu (Ed.), *Alman İdealizmi II: Hegel* içinde, Ankara, Doğu-Batı.
- Hegel, G. W. (2013). Tin Felsefesi. G. Ateşoğlu (Ed.), *Alman İdealizmi II: Hegel* içinde, Ankara, Doğu Batı.
- Hourani, A. (2016). *Arap Halkları Tarihi*. İstanbul, İletişim.
- Iggers, G. G. (2016). *Bilimsel Nesnellikten Postmodernizme Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı*. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Lashley, C. (2015). Hospitality and Hospitableness. *Revista Hospitalidade*, 5(12), 70-92.

- Livingston, J. W. (1996). Western Science and Educational Reform in the Thought of Shaykh Rifa'a Al-Tahtawi, *IJMES*, 28, 543.
- Lynch, J. G. (2011). Theorizing Hospitality. *Hospitality and Society*, 1(1), 3-24.
- Masters, B. (2013). *Osmanlı İmparatorluğunun Arapları 1516-1918: Sosyal ve Kültürel Bir Tarih*. İstanbul, Doğan Kitap.
- Naas, M. (2005). "Alors, qui etes-vous?", Jacques Derrida and the Question of Hospitality. *SubStance*, 34(106), 6-17.
- Pinkard, T. (2017). *Hegel*. M. B. Albayrak (Çev.) İstanbul, Türkiye İş Bankası.
- Tahtavi, R. R. (1992). *Paris Gözlemleri*. C. Çiftçi (Haz.) İstanbul, Ses Yayınları.
- Walsh, W. H. (2006). Spekülatif Tarih Felsefesi: Hegel. W. H. Walsh (Ed.), *Tarih Felsefesine Giriş* içinde, Ankara, Hece.